



**F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası**

Baş redaktor: Şəhla Qəmbərova

Redaktor: Aynur Turan

Korrektor: İlaha Quliyeva

Bədii tərtibat: Aqil Tağıyev

**Müəlliflik hüququ F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanasına məxsusdur. Xüsusi icazə
olmadan jurnalın surətini, elektron variantını
çap etmək və yaymaq qanuna ziddir.**

Jurnalın üz qabığındakı foto: Səid Səmədzadə

**Jurnalımıza abunə olmaq üçün aşağıdakı ünvana
müraciət edə bilərsiniz.**

Ünvan: Bakı AZ1022 S.Vurğun küçəsi 88

Tel: (+99412) 5970879,

Faks: (+99412) 5970851.

**«Aspoliqraf LTD» nəşriyyatının – poliqrafiya
müəssisəsinin mətbəəsində hazır diapozitivlərdən
çap olunmuşdur.**

**Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində
qeydiyyatdan keçib.**

Qeydiyyat nömrəsi:

№ 3926 – 06.11.2014 2006-cı ilin noyabrından çıxır.

Təşkilati dəstək:

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi

Təsisçi: F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası



web: www.clb.az



facebook: fb.com/childlibazerbaijan



x.com/[childlibaze](https://x.com/childlibaze)



instagram: childlibazerbaijan



youtube: childlibazerbaijan

Göy Qurşağı

UŞAQ VƏ YENİYETMƏLƏR ÜÇÜN JURNAL

№ 04 (84) / 2024





*Təbiət bir
kitabdır, gəlin
onu oxuyaq!*

Bizim meşələr

Tofiq Mahmud

Balaca dost!

Gəl səni

Meşələrə aparım,

İlk dəfə görəcəyin

Guşələrə aparım.

Sevinib güləcəksən

Meşəni görən kimi,

Bir muzey biləcəksən

Meşəyə girən kimi.

Ağaca bax... nəhəngdir,

Bu, meşənin cökəsi,

Sanki nəhəng çiçəkdir,

Özü boyda kölgəsi.

Cıgırla qalxacaqsan,

Qalxacaqsan yuxarı,

Hər yana baxacaqsan

Əyərək budaqları.

Bax ağacın başına,

Gəz, çiçək dərə-dərə,

Çıxacaqdır qarşına

Birdən böyük bir dərə.

Keçmə dayan... o tərəf

Uçurum, yarıq, yamac,

Yenə düzülüb səf-səf,

Ətraf ağacdır, ağac!

Hər yan gözəllik dolu,

Cənnətdir hər guşəsi,

Günəşə qalxır yolu,

Gözəldir dağ meşəsi.

Ağaclar tutur mamır,

Qayalar tutur mamır,

**Yarpaqlardan yağışın
Suları yenə damır.**

Sən çiçəklər görərsən

Ağ, sarı, göy, qırmızı.

Göbəklər görərsən.

Ağ, sarı, göy, qırmızı.

Marallardır, marallar –

Meşənin gözəlləri.

Xalılardır, xalılar –

Yüzillik xəzəlləri.

Çatmaq üçün yuxarı,

Balaca dost! Tələs sən.

Görərsən ağacları;

Palıd, fıstıq, vələs sən.

Görəsən sərin bir bulaq,

Dayanıb dincini al,

Bura əyilib budaq,

Burda su içir maral.

Nələr çıxar qarşına,

Ürəyin gələr dilə.

Çatasan dağ başına,

Meşə qurtarmaz hələ!

Qalıb yaraşığında

Yenə uzanar meşə,

Günəşin işığında

Parlayıb yanar meşə.

Balaca dost! Mən səni

Tanış olasan deyə,

Görüb duyasan deyə

Apardım bir meşəyə.

Belə gözəl meşələr,

Nə qədərdir, nə qədər.

Düşsən bu təbiətdə

Səyyahlıq həvəsinə,

Gəl aparım səni mən

Bizim doğma torpağın

Ən gözəl guşəsinə,

Batabat meşəsinə,

Talıstan meşəsinə,

Şabalıd meşəsinə,

İlisu meşəsinə.

Meşələr – bu torpağın

Yaşıl nəğməsi, səsi,

Gözəldən də gözəldir

Cənki, Leşkər meşəsi,

Qarayazı meşəsi,

Topçu, Fil-fil meşəsi,

Meşə – Azərbaycanın,

Təbiətin əsəri.

Oxu, öyrən indidən

Bu əsər – meşələri!



Baş redaktordan

Şəhla Qəmbərova

Əməkdar mədəniyyət işçisi

Salam, dostlar!

2024-cü ilin sonuncu ayında, soyuq dekabr günlərində yenidən görüşünüzdə-yik. Yenə gözəl bir ili geridə qoyub, uğur, ümid dolu növbəti ilə qədəm qoyuruq. Bu il nəinki ölkəmizdə, respublikamızın ayrı-ayrı bölgələrində, şəhər və kəndlərində böyük quruculuq işləri görüldü, çoxlu nailiyyətlər əldə edilib. Biz də F.Köçərli adına Uşaq Kitabxanası olaraq il ərzində yeniliklərə imza atdıq, müxtəlif layihələr əsasında maraqlı, maarifləndirici tədbirlər keçirdik. İl ərzində əldə etdiyimiz uğurları – maraqlı görüşləri, öyrədici viktorina və müxtəlif məzmunlu müsabiqələri siz oxucularla hər sayımızda bölüşdük.

Ötən günlərdə respublikamızda cox qürurlu və dünya miqyasında önəmli bir hadisə baş verdi. Doğma Bakımız 11-22 noyabr 2024-cü il tarixində dünyanın ən böyük və mühüm dövlətlərarası tədbirlərindən biri olan COP 29-a ev sahibliyi etdi. İqlim dəyişmələrinin qarşısının alınması və fəsadlarının aradan qaldırılması istiqamətində birgə səylər göstərmək məqsədilə keçirilən bu əlamətdar tədbirə dünyanın hər yerindən dövlət əhəmiyyətli qonaqlar gəldi. Sizə maraqlıdır, deyilmi? Elə isə səhifələrimizi yarpaq-yarpaq vərəqləyin. Çalışdıq ki, jurnalın bu nömrəsində də siz oxucuları sevindirərək təəccübləndirək.

Dostlar, bilmək istərdinizmi, növbəti ildə jurnalda sizi nələr gözləyir?.. Elə isə hər nömrəmizi səbirsizliklə gözləyin. Unutmayın ki, məramımız sizi maarifləndirmək, hərtərəfli biliyə sahib olmağa kömək etmək və ən əsası da sizlərlə dost olmaqdır.

Gəlin 2025-ci ilə birgə xoş gəldin deyəək. Qoy ölkəmizin hər yerində, mədəniyyət və elm ocaqlarının işığı daim olsun! Bu əbədi işıq isə nur olub, həyat yolunuza səpələnsin. Çünki insan yalnız elmlə aydındır, müdrikdir, aqildir.



Kiçik allərin yaşıl dünyası



Salam, dostlar!

Bu mənəm, İncəhörüm. Bilirsiniz sizin üçün necə darıxmışam, bəs siz necə? Elə isə mənə məktub yazın. Hamılıqla bilək ki, nə etmisiniz, nə oxumusunuz, haralara getmisiniz. Onu da deyim ki, bu müddət ərzində mənə görməyə gələnlər, kitabxanamıza qonaq olub, tədbirlərdə iştirak edən dostlar da az olmayıb.

Belə maraqlı tədbirlərdən biri də 4 noyabr 2024-cü il tarixində F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasında "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" nə həsr edilmiş sərgi idi. Sərgi sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün 3 nömrəli xüsusi internat məktəbinin və Aslan Ağayev adına 31 nömrəli tam orta məktəbin 4-cü sinif şagirdlərinin rəsm və əl işlərindən ibarət olub.

Mən təbiətin dostuyam



Uşaq yazarı Mehriban Nağıyeva "İncinin nağıl dünyası" kitabından nağıllar oxuyaraq hər kəsi sevindirib.

Uşaqların məlumatlanması məqsədilə "Birgə Daha Sağlam Gələcəyə" adlı video prezentasiya təqdim edilib. Prezentasiyanın əsas mövzusu COP və COP-la bağlı müzakirələr idi.

Beləliklə, uşaqlara COP29 tədbiri çərçivəsində ölkəmiz tərəfindən iqlim dəyişikliyinə təsirləri ilə global səviyyələrdə mübarizə istiqamətində göstərilən səylərdən ətraflı bəhs edilib.

Uşaqlar, təbiətin flora-fauna aləmini qorumaq və daima təmiz saxlamaq hər birimizin vətəndaşlıq borcudur. Gəlin təbiətimizi, evimizi birlikdə qoruyaq və daha da gözəlləşdirək!





ƏZİZ DOSTLAR!

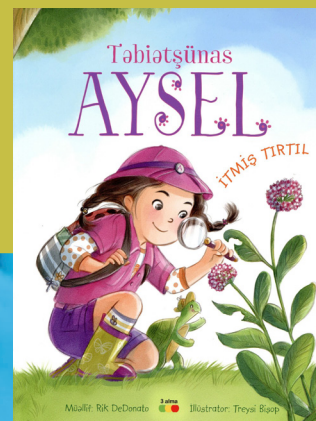
Bildiyiniz kimi, mən oxumağı çox sevirəm. Çox vaxt kitabxananın kitab rəflərində maraqlı kitablar axtarıram. Baxın, görün nə tapmışam. Necə maraqlı və rəngarəng kitabdır!

İnsan təbiətdən öyrənir, onun havası ilə pərvəriş tapır, ağıla dolur, zənginləşir, təzələnir, təmizlənir.

Heydər Əliyev

Tərcümə etdiyim kitablar sırasında "Təbiətşünas Aysel" seriyası da var. Bu kitabı Boloniya Kitab Sərgisində görəndə elə oradaca vuruldum. Ona görə də tərcümə işini öz üzərimə götürərək adında dəyişiklik edilməsini təklif etdim. Nəticədə hər şeylə maraqlanan "Təbiətşünas Aysel" meydana gəldi. Mənim də balaca tısbağam var, elə kitabın qəhrəmanı kimi...

Bəs sizin "Təbiətşünas Aysel"iniz var?



Təbiətşünas Aysel

Müəllif: Rik DEDonato

Günəşli bir səhər. Aysel gözlərini ovxalayıb dostu Tısbağaya baxdı. Bu zaman o, ÇOX QƏRİ-BƏ bir mənzərə gördü. Tısbağanın düz başının ortasında bir cərgə ZOLAQ var idi. Aysel bir az da yaxınlaşıb diqqətlə baxdı və Tısbağaya dedi:

– Dostum, deyəsən, sən PƏLƏNGƏ çevrilirsən?!

Tısbağa A-S-T-A-C-A öz güzgüsünə tərəf getdi. Həqiqətən də, onun kürəyində çanağı olduğu kimi, başında da SARI və QARA zolaqlar var idi. Təbiətşünas Aysel böyüdücü şüşəsini götürüb diqqətlə Tısbağanın başına baxdı.

– Bu, bala tırtıldır, – o dedi.

– Özü də mənə baxıb gülümsəyir... Onun BÖYÜK MAVİ GÖZLƏRİ və çox gözəl BUYNUZLARI var!

– Salam! Mən Tırtılam, – Tırtıl dedi. – Səninlə dost ola bilərəm?

– Bu, ƏLA olardı! – Aysel sevincək cavab verdi. – Mən yeni DOSTLAR tapmağı sevirəm. Elə Tısbağa da!

Beləliklə, Aysel, Tısbağa və Tırtıl dostlaşdılar, "MƏN TIRTILAM" kimi məzəli oyunlar oynayırdılar. Amma çox vaxt Tırtıl elə hey yeyirdi və get-gedə daha da böyüyürdü. On gündən sonra Tırtıl Aysel və Tısbağa ilə tanış olduğu gündəkindən 1000 dəfə BÖYÜK idi. "Əgər mən də Tırtıl kimi böyüsəm, lap NƏHƏNG olaram", – Aysel fikirləşdi.

Bir səhər Aysel həmişəkindən tez oyandı və dostları ilə oyuna başlamaq istədi. Ancaq Tırtıl YOXA ÇIXMIŞDI. "Görəsən, o harada ola bilər ki?" – Aysel narahat oldu.

O, Tısbağaya üzünü tutub dedi:

– Dostum, biz bu sirrin üstünü açmalıyıq! Mütləq bu işin öhdəsindən gələcəyik! Getdik!

Aysellə Tısbağa QARANLIQ və ÇİRKİLİ, ŞİRİN və YAPIŞQANLI yerləri axtardılar. Tırtıl heç yerdə yox idi. Aysel axtarış zamanı lazım olan ləvazimatları götürmək üçün ağacda yerləşən detektiv evinə dırmaşdı. O, Tısbağaya tapşırırdı:

– Tısbağa, detektiv şlyapanı başına qoy. Dəlillər tapmaq lazımdır. Tırtıl bağçanı çox sevdi. Axtarışa da elə oradan başlayaq.



Bu gözəl hekayənin ardını gəlib kitabxanamızda oxuya bilərsiniz.

TƏBİƏT

rənglər və nağıllar

Təbiət kitabı nağıl dünyasını xatırladır; axıncı otağa çatanda, yenə qırx qapı açılır.

Əbu Turxan

Hə, balaca dostum, mən yaşıl karandaşam!

Çayda-çəməndə oynayanda, kolluqda gizlənəndə, ağaca dırmaşanda məni çox görmüsən.

Mən yaşılıam, həm də çox yaşılıam. Sağa-sola boylansan, görərsən ki, dağın-dərənin, gülün-çiçəyin bolluca yaşılı var.

Quş qanadına qalxıb yüksəklərdən baxsan, qıraqdan, uzaqdan meşəli dağlara göz zilləsən, sanki yaşıl yapıncılı divləri görəcəksən. Səncə, bu yaşıl boyaqçı kim ola, kim ola? Günəş! Bu olaya fotosintez deyilir.

Qış günəşi yaydan çox fərqlidir, canı qızdırmır, həm də elə gün olur ki, Günəşi heç görmək olmur. Bu vaxtlar “flora”, yəni bitki aləmi rəngini dəyişir. Otlar, yarpaqlar, saplaqlar saralıb solur və xəzəl olur. Ağaclar çılpaq qalır, təbiət yazın gəlişinəcən yuxuya dalır.

İstəsən, yaşılı-yarışıqlı şəkil çəkməyi də öyrənərik. Təbii, yamyaşıl bibər, ya da zilli-ziyilli yaşıl qurbağa çəkərik... Yaşılımtıl rənglər gərəyin olsa, göy və sarı karandaşları əlinin altında saxla. Gök rəngi sarıya qatanda, yaşılın yüz-yüz çalarını almaq olur. Yaşıl spektral rəng sayılır, axı göyqurşağı rənglərində öz sırası var. Yaşıl soyuq rəngdir və gözü heç vaxt yormur.

Unutmamışkən deyim: Ümumdünya Yaşıl Hərəkatı da var. Amacı – ana təbiəti, bütün canlıları qorumaqdır. Lap çimdik boyda yaşıl qurbağanı da. Yeri gəlmişkən, heç bilirsən niyə qurbağa quyruqsuz qalıb?.. Yox?

İndi bilərsən...

Davamı səhifə 10-da

Tənha ağac və külək

Əyyub Türkey

TƏBİƏTİN
SİMFONİYASI

Geniş çöllükdə tək bir ağac bitmişdi. Ətrafında heç bir ağac bitmədiyindən onu Tənha Ağac adlandırırdılar. Bu Tənha Ağac illərdir ki, beləcə təkbaşına, arxa-dayağı olmadan yaşayırdı. Qışda yağan qar onun canına qorxu salırdı. Yağan qarın ağırlığından az qalırdı ki, Tənha Ağacın budaqları qırılsın. Payızda isə Külək onu kökündən qoparacağını söyləyərək öz gücünü göstərməyə çalışırdı.

Bir gün Tənha Ağac yenə də düzənlikdə yalnız vəziyyətdə ucsuz- bucaqsız çölləri seyr edirdi. Birdən əsməyə başlayan güclü Külək Tənha Ağaca özünü yetirdi və lovğalanaraq sözlünə başladı:

– Deyilənlərə görə məndən əvvəl bu çöllərdən əsən heç bir külək səni kökündən qoparmağı bacarmayıb. Mən çoxlu ellərin, obaların üstündən əsərək sənin haqqında deyilənlərin doğruluğunu yoxlamağa gəlmişəm. Bu saat elə əsəcəm ki, kökün torpaqdan ayrılacaq. Daha sonra səni qarşıma alıb uzaqlara atacağam. Tənha Ağac dedi:

– Doğrudur, sən mənim yarpaqlarımı qopara bilərsən, budaqlarımı qıra bilərsən. Amma unutma ki, köküm daim yerin altında qalacaq. Bir vaxt gələcək, yenə torpaqdan boy atıb çıxacağam. Daha sonra böyüyüb qol-budaqlı ağac olacağam. Hər ikimizin Ana Təbiət üçün əhəmiyyəti böyükdür. Sən əsdikcə isti hava və soyuq hava yerini dəyişir. Ağaclarda və çiçəklərdə sənin sayəndə tozlanma gedir. Bitkilərin toxumları külək əsdikcə ətrafa səpələnir. Bununla da yeni-yeni bitkilər torpaqda cücərərək boy atır. Və beləcə yer üzünü bəzəyən gül-çiçəklər açır, ətraf-aləm üçün faydalı olan ağaclar meydana gəlir.

Mən isə olmasam oksigen çatışmazlığı yaranar. Havanın çirklənməsinin qarşısını almaqda köməklik göstərirəm. Məhz buna görə də biz ağacları Yer Kürəsinin “ağ ciyər”ləri adlandırırlar. Külək Tənha Ağacı dinlədikcə səhv etdiyini anladı. O, təbiətin daha sağlam və gözəl olması üçün həm özünün, həm də ağacın nə qədər vacib olduğunu başa düşdü. Tənha Ağacın yanından sakitcə əsərək yoluna davam etdi.

*Bir Ağac çöldə,
Yaşayırdı tək.
Onu narahat,
Edirdi Külək.*

*Qıra bilərsən,
Budaqlarımı.
Yola bilərsən,
Yarpaqlarımı.*

*Ağaca dedi,
– Sən ki, tənhasan.
Yıxmağım səni,
Olacaq asan.*

*Köküm daima,
Yerdə qalacaq.
Böyüyüb yenə
Ağac olacaq.*

*Ağac söylədi,
– Təkəm, tənhayam.
Mən bu çöllərə,
Tanrıdan payam.*

*Nə olsun, yoxdur
Arxa-dayağım.
Bil ki, bərkiyib
Yerə ayağım.*



QURBAĞANIN QUYYRUĞU

Afrika nağılı

Belə deyirlər ki, qədim zamanlarda meşə heyvanları qurbağaya göz verib-ışıl verməmiş. Niyə? Qurbağanın quyuğu vardı ki, sayıb-sayılsın?!

Yazıq qurbağanın gözüne yaşıl dünya qara görünürdü: yamyaşıl meşələr, yaşılı çəmənler, göbələklər, kəpənəklər, yaşılımtıl gölməçələr sanki yox idi. Hərdən ışıllı-yaşılı saplaqlardan yalançı quyuq taxsa da, fillər, şirlər bir yana, çimdik boyda quşlar ona şəbədə qoşur, "quyuqsuz qur-qur" deyib şaqqa-naq çəkirdilər. Əlac qalmışdı Göy Tanrısı ışıllı-yaşıl Nyamaya.

Qurbağanın yaş, həm də yaşıl dərisi Nyamanın ürəyini yumşaltdı:

- Mənim bir suyutükənməz quyum var. O quyuqa keşik çəksən, sənə quyuq verərəm.

Qurbağa sevincək razılaşdı. Nyama ona quyuq verib xəbərdarlıq etdi:

- Bax ha... yaxşı çalış, quyum tərtemiz saxla ki, kim susasa, yağısını orada yatıra bilsin.

Qurbağa "göz üstə" deyib işə başladı. İl ötdü, ya ötmədi, günün birində quraqlıq düşdü. Göylər alışıb yanır, yerlərin yaşılı külə dönürdü. ışıllı-yaşıl Nyamanın quyusundan başqa heç yanda su qalmamışdı. Keşikçi, qurbağanın kefi on beş vururdu:

Qurbağanın domba gözləri saymaz-saymaz süzülür, yaşıl quyuğu ilan kimi qıvrılır, qurultusu isə elə hündür idi ki, lap zəhlə töküdü. Heyvanlar ışıllı-yaşıl Nyamadan su istəyəndə, Göy Tanrısı onları öz quyusuna göndərirdi. Yaşılıyal Kəl özünü birinci yetirdi.

- Qur..qur... kim gəlir? - deyə yaşıl qurbağa soruşdu.

- Mənəm Yaşılıyal Kəl. Tanımadın?

Qurbağa haray-həşir saldı:

- Çıx get, kirlətmə buraları! Nyamanın quyusu quruyub.

Yaşılıyal Kəl kor-peşman geri döndü. Sonra yaşılıgöz Qoyun gəldi.

Eyni cavabı alıb, o da geri döndü.

Sonra, sürünə-sürünə, ilan gəldi çıxdı, inək, qaban, ceşyan, fil, daha kimlər özünü yetirdi. Amma nə fayda. Qovrula-qovrula qayıdası oldular.



Xəbər Nyamaya yetincə, ışıllı-yaşıl Tanrının özü gələsi oldu.

- Qur..qur... kim gəlir?

- Mənəm, ışıllı-yaşıl Nyama!

Qurbağa vərdisliydı, Göy Tanrısına da eyni cavabı verdi.

Nyama bu sözlərdən elə qəzəbləndi ki, dönüb oldu yaşıl-xallı Leylək.

Və... quyuğu qopunca qurbağanı fır-fır fırlatdı. Qurbağanın özü də gedib düşdü Afrikanın o başına...

...Bax o gündən Nyama, körpə vaxtı dəyməsə də, yekələn kimi bütün qurbağaların quyuğunu qoparır. Axı suya simiclik eləyən yaşılı öldürür.

Heç yaşılısız da yaşamaq olar?

GƏL DOST OLAQ, QURBAĞA

Səni heç kəs bəyənmir, heç kəs sevmir, qurbağa. Darıxma, mən gəlmişəm sənənlə dost olmağa.

Oxumağın gələndə quruldama, cəh-cəh et. Bax səni dindirəndə Nə desələr, bəh-bəh et.

Nə görmüsən bu lilli gölməçədə sən axı? Gedək, gəzək o güllü çəmənə, bağça-bağı.

- Dilə tutma sən məni, burdan ayrı düşməyəm. Bu lilli gölməçəni heç nəyə dəyişməyəm.

Ramiz Rövşən

BİR AĞACAM - YAMYAŞIL...

Bir ağacam - yamyaşıl; Yarpağım aşılıb-daşır. Nəgmə deyir quşlarım, Yazı-yayı xoşlaram!..

Payız məni saraldar, Qış qanımlı qaraldar. Budaqlarım boş qalar, Nə yarpaq, nə quş qalar...

Капелька воды

Айгюн Буньятзаде

Малюсенькая капелька выглянула из-за туч:

- Ух-ты, какая красота?!
- Эту красоту создали такие же, как ты, капельки! – улыбнулось облако. – Если бы не вы, кругом была бы засуха, все живые существа вымерли бы.
- А океаны, моря, реки, озёра?
- Они тоже состоят из капелек, крошка! Ведь недаром говорят: «По капле и море собирается».
- А как же я? Разве я сама не способна творить какое-то доброе дело?
- Одна? Наверное, нет! Вы, капельки, сильны, когда вместе. Хотя маленькая капелька внимательно слушала облако, но думала она совсем о другом.

«Здесь во мне всё равно не нуждаются.

Кругом все покрыто зеленью. Говорят, где-то далеко существуют пустыни. Там даже одна капелька воды ценна. Пойду найду эти места!»

Вместе с облаком капелька воды появилась над пустыней. Она заглянула вниз. От увиденной картины не смогла скрыть своего изумления:

- Вот это да! Что здесь творится? Всё кругом покрыто песками! Что же я, бедняжка, такая маленькая, могу поделаться в такой огромной пустыне? Вернусь-ка я к друзьям, а потом вместе с ними постараемся оживить эти места.

Она только хотела вернуться, как несколько муравьёв привлекли её внимание. Измождённые от жажды муравьи выглядели озабоченными:

- Нам бы хоть капельку воды... Пришли бы в себя! А потом продолжили бы свой путь, - заговорил один из муравьёв.
- В этой безводной пустыне только во сне тебе это может присниться! – ответил ему другой муравей. – Так мы все трое умрём от жажды!
- Матушка верно говорила, не уходите далеко от гнезда, не то заблудитесь и останетесь без воды! – захныкал третий муравей.
- Так значит, они жаждут лишь одной капли воды! – улыбнулась капелька. – Наконец-то и я пригодилась! – воскликнула она и, выскочив из облака, упала на головы муравьёв.
- Вода! Вода! – радостно закричали промокшие с головы до ног муравьи. – Вода нашлась!
- Теперь, когда мы пришли в себя, можно найти и дорогу домой! – радостно

возвестил первый муравей, обращаясь к братьям. – Пошли, ребята, не то там в муравейнике будут беспокоиться.

Вскоре маленькие муравьи, добравшись до дома, бросились в объятия матери:

- Матушка, матушка! Мы больше без разрешения не будем отдаляться от муравейника.

А в это время маленькая капля... Когда она, соскользя с муравьёв, упала на землю, иссохшая земля с жадностью впитала её в себя и началось новое путешествие капли. «Дедушка облако недаром говорило, что сила в единстве. Пойду скажу своим друзьям – водяным каплям подземных рек, пусть сообщат всем каплям в мире, что здесь в нас сильно нуждаются.» Капелька воды со всей серьёзностью занялась этим делом.

А потрескавшаяся от безводья пустыня ликовала. Совсем скоро она превратится в цветущий сад!

Жила она в туче,
А туча — плакуча.
Когда заревёт,
Она вниз упадёт.
Яроә вгиря :шәәшә

В море я соленая,
А в реке я пресная.
В пустыне слишком жарко,
Нет для меня там места.
Яроә :шәәшә

Она придёт — и всё растёт,
А как начнет всё засыхать,
Поможет..... опять.
Яроә :шәәшә

Там за горизонтом
облачко плывёт...
В облачке весёлом
капелька живёт.
Вот она проснулась
утром спозаранку,
В гости поспешила
к пчёлке на полянку.
С облака на землю
капелька спустилась
И в цветах лаванды
с пчёлкой веселилась.
Травы зазвенели,
с ветерком играя,
В улей улетела
пчёлка золотая.
Капелька купалась
в синем океане
И в цветах осталась
на лесной поляне.

А. Алфёрова

We are friends of

Once upon a time, there was a sparrow named Sammy. Sammy lived in a small nest with his family in a beautiful garden surrounded by flowers and trees.

Sammy was a curious sparrow, always eager to explore new places and meet new friends. One day, while flying around the garden, Sammy saw a beautiful butterfly. He was fascinated by her colors and the way she flapped her wings. He wanted to be friends with this lovely creature.

Sammy approached the butterfly and said, "Hello there! My name is Sammy. What's yours?" The butterfly replied, "My name is Bella. Nice to meet you!"

Sammy and Bella became fast friends and spent all their time together, flying around the garden and exploring every corner. They were inseparable, and everyone in the garden admired their beautiful friendship.

One day, they overheard some bees talking about a famous flower garden that had a magical flower that could grant wishes. Sammy and Bella couldn't resist the temptation of making a wish, so they decided to fly there.

When they arrived, they saw many other animals gathered around the flower garden, waiting for

their turn to make a wish. The owner of the garden, a wise old tortoise, explained that the magical flower would grant only one wish per animal.

Sammy and Bella thought hard about what they should wish for. Bella wished to become the most beautiful butterfly in the garden, and her wish was granted immediately. As for Sammy, he wished for the garden to be filled with birdseed, so that no bird would ever go hungry. His wish was also granted.

From that day, Sammy and Bella were known as the kindest birds in the garden. They always shared their food with other birds and made sure that every animal in the garden was happy and well-fed.

The other animals in the garden learned from Sammy and Bella's kindness and made sure to follow their example. The garden became full of food and love, and all the animals lived happily ever after.

And that's the story of Sammy the sparrow and Bella the butterfly, who taught us that kindness and selflessness can make the world a better place for everyone.



native nature



Once upon a time, there was a big and friendly elephant named Ellie. She lived with her animal friends in the African savannah, always with a kind smile on her face.

One day, while Ellie was walking in the forest, she heard a loud cry for help. She followed the noise and found a tiny mouse trapped under a big rock. With her strong trunk, Ellie lifted the boulder and freed the little mouse.

The mouse was so grateful that she offered to be Ellie's friend forever. Ellie was pleased and happily accepted the mouse's offer.

From that day on, Ellie and the mouse spent all their time together. They would go on long walks and have picnics in the shade of tall trees. The mouse would climb on Ellie's back, and they would have fun exploring the forest.

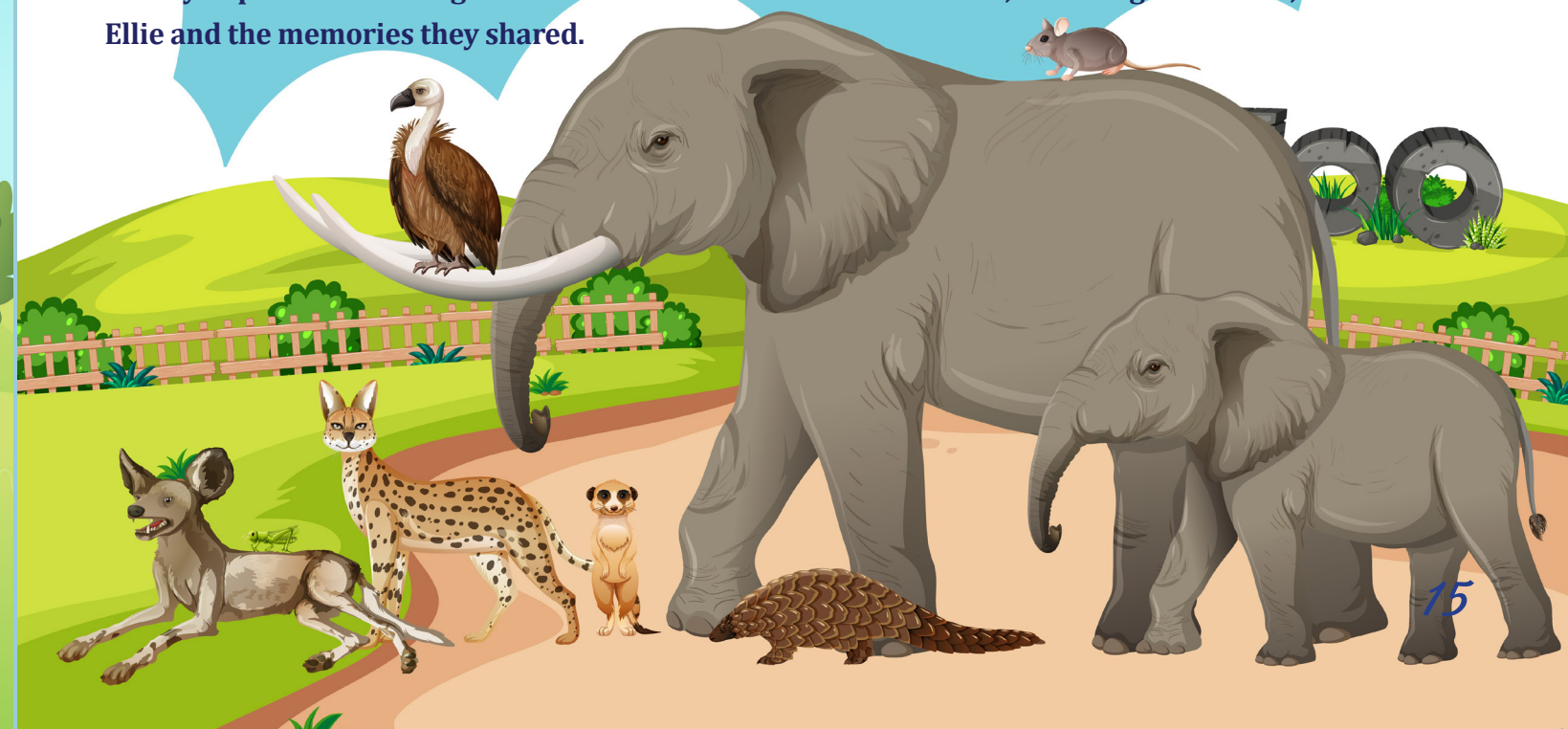
One day, a group of hunters came into the jungle. They had come to hunt for elephants to sell their ivory tusks to make money. The animals quickly found out about the hunters' plan, and they were all very scared.

The kindness and bravery of Ellie were well known throughout the jungle, and the animals came to her for help. She agreed to confront the hunters and protect the animals.

As the hunters approached, Ellie stood tall and strong. She used her trunk to blow sand and dust in the air, causing the hunters to miss their aim. The hunters were afraid and, realizing they were no match for Ellie's strength, fled back into the woods.

The other animals cheered and thanked Ellie for her heroic action. From then on, Ellie was known as the protector of the jungle.

With her friend, the little mouse, by her side, Ellie roamed the jungle with kindness and a sense of duty to protect others against harm. The animals of the savannah, including the mouse, loved Ellie and the memories they shared.



Yeni kitablar bizim rafimizdə

GƏLİN BİRGƏ
OXUYAQ

*Tabiat bizə
bilik yox,
biliyin
toxumlarını
verir*

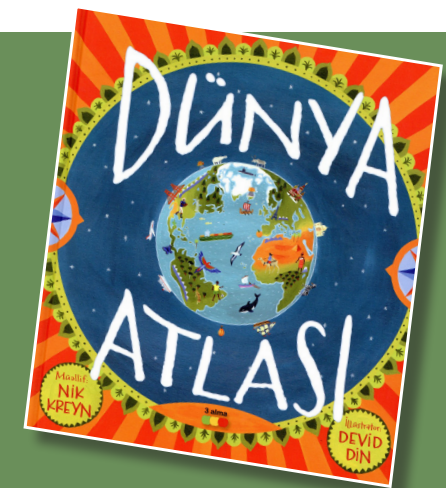


“Qida zənciri və şəbəkələri” seriyasından olan kitablarda qida zəncirinin nə olduğu və hər bir heyvanın, bitkinin öz qida zəncirində oynadığı rolun əhəmiyyəti izah edilir.

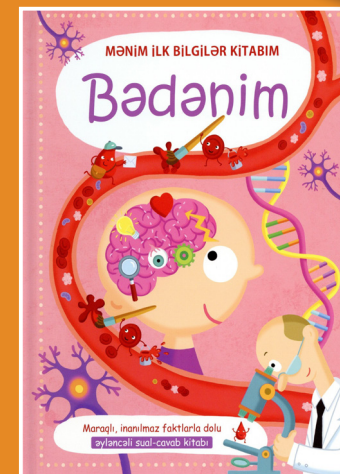
“Böyük pişiklər” seriyasından olan bu informasiya xarakterli kitablarda şirlər, bəbirlər, hepardlar və pələnglər haqqında müxtəlif növ maraqlı mövzular oxuculara təqdim olunub.



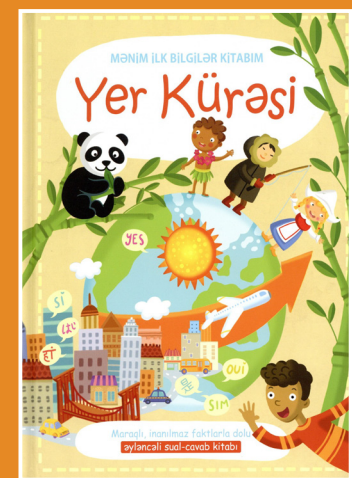
Cəsur səyyah Turan və onun iti Barkoya qoşulun, dünyanın ən ecazkar yaşayış məskənləri ilə tanış olun. Seriyanın bu kitablarında sahillər, mərcan rifləri və tropik meşələr barədə geniş məlumat verilir.



Planetə aid təsəvvürlərinizi genişləndirərək səyahətə başlayın. Macəra dolu səyahətdə siz dünya okeanlarını öyrənəcək, Yer kürəsinin fərqli mühitlərini araşdıracaq və məlumat toplayacaqsınız.



Maraqlı, inanılmaz faktlarla dolu əyləncəli sual-cavab kitabı. Sualları oxu və qapaqları qaldıraraq cavablarla tanış ol. Yaşadığın dünyanı bu kitabla araşdır.



İnfoqrafika seriyasından olan kitablarda hər şeyi öyrənməyə can atan oxucular üçün hava, heyvanlar, ətraf mühit və əhali haqqında maraqlı, oyunlarla dolu informasiya qrafikləri əks olunub.





COP29
Baku
Azerbaijan
UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE

YAŞIL DÜNYA NAMİNƏ HƏMRƏY OLAQ

Salam, dəyərli oxucular!

Sizlərdən gələn məktublar bizi çox sevindirdi. Məktublarınızda müxtəlif mövzulara müraciət etmisiniz, ancaq suallarınız isə demək olar ki, eynidir. Deməli, dünyanın ən böyük və mühüm dövlətlərarası tədbirlərindən biri olan COP29-la bağlı suallarınız çoxluq təşkil edir. Elə isə gəlin bu suallara aydınlıq gətirək.



NOVEMBER 11-22
2024



– Sevimli “Göy Qurşağı”, COP29 kimi önəmli bir tədbirin Azərbaycanda keçirilməsi biz məktəbliləri də olduğca qürurlandırdı. İstərdik ki, siz də məlumatlandırasınız. COP nədir?

Dəyərli dost! COP29 insanların iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinə qarşı ən həssas dövlətləri nəzərə alaraq, cəmiyyəti bu global təhlükəyə qarşı fəal mübarizəyə səsləyir.

COP tədbirləri zamanı dünya liderləri irəliləyişləri qiymətləndirmək və iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə ən yaxşı həll yolları barədə müzakirələr aparmaq məqsədilə bir araya gəlirlər. Hazırda Konvensiya 198 tərəfdən (197 ölkə və Avropa İttifaqı) ibarətdir. Növbəti konfrans noyabr ayında bizim ölkəmizdə – Bakıda keçirildi.

– Mənim sevimli jurnalım, “Göy Qurşağı”, mən ətraf mühitin heyvanlar və bitkilərdən ibarət olduğunu düşünürəm, Səncə, haqlımı düşünürəm?

Bəli, əziz uşaqlar! Ətraf mühit dedikdə, işıq, hava, su və qida olduğu nəzərdə tutulur. Bunlar olmasa heç bir canlı yaşaya bilməz. Ölkəmiz sürətlə inkişaf edir. Unutmaq olmaz ki, bu inkişaf bəzən meşələrin qırılması, otlaqların və çəmənliklərin məhv olması hesabına baş verir. Hər çətinliyin öhdəsindən gələn insanlar bu problemləri də həll edə bilirlər.

Zavod və fabriklərin buraxdığı zəhərli qazları zərərsizləşdirən, kanalizasiya sularını təmizləyən qurğular tikməklə, qırılan ağacların əvəzinə yeni ağaclar əkəmkə bu işin öhdəsindən asanlıqla gəlirlər. Bir də elmə, biliyə yiyələnməklə.



– Mənim əziz dostum İncəhörüm, mənə deyə bilərsənmi, bu tədbirin keçirilməsində əsas məqsəd nələrdir?

– Dostum, bu tədbirin keçirilməsində əsas məqsəd insanların səslərinin iqlim dəyişmələri kimi global problemlərin həlli prosesində eşidilməsinin vacibliyini bir daha nümayiş etdirməkdir. Bu, təmiz bir planet üçün birgə fəaliyyətin zəruriliyinə xidmət etməkdir.

Təbiət öz çalarları ilə gözəldir. O canlı orqanizm olmaqla, insan ömrünü də, sanki özünə uyğunlaşdırıb, dörd fəslə bölüb. Uşaqlıq, gənclik, ahıllıq və qocalıq. Ulu Zərdüşt hələ çox-çox əvvəllər insan həyatı üçün ən zəruri olan dörd ünsürün (od, torpaq, hava, su) adını çəkmişdir. Doğrudan da, bu dörd ünsürdən biri olmazsa, həyat dayanar. Təbiət anadır, insan isə onun övladıdır. İnsanı əzəli və son beşiyi olan ana təbiətdən bircə anlığa da təcrid olunmuş təsəvvür etmək mümkün deyildir.

Rəssam da, bəstəkar da, şair də öz əsərlərində təbiətin min bir gözəlliyini vəsf edir. Lakin onlar təbiətin yaratdığını tam əks etdirə bilmirlər. Elə buna görə biz təbiətin yaratdıqlarına təkrarsız gözəllik kimi baxırıq. Adi qanqal çiçəyinin rəng çalarlarını çəkməyə, əks etdirməyə nə rəssam fırçasının, nə də şair sözünün qüdrəti çatır.



– “Göy Qurşağı!” və onun əziz kollektivi, mən də Cop29 –la bağlı problemlər haqqında məlumatlıyam. Bilmək istərdim, bu problemləri yaranan səbəblər nələrdir?

– Dostlar, bilirsinizmi, bəzi inkişaf etmiş dövlətlərin sənaye artıqları dünyamıza ciddi ziyan vurur və arzuolunmaz təbiət hadisələri baş verir. Məsələn, bəzi kiçik dövlətlər, xüsusən yarımadalar, adalar leysanlara, daşqınlara, zəlzələ və sunami kimi faciələrə gətirib çıxaran hadisələrə səbəb ola bilər. Uşaqlar isə bu kimi gözlənilməz hadisələrin qarşısında valideynlərini, evlərini, hətta yaşadığı əraziləri itirə bilirlər.

Dünya son əsrlərin ən global ekoloji problemləri sayılan bu kimi faciələrə göz yummur və qarşısı alınması üçün müxtəlif vacib təxirəsalınmaz tədbirlər və eləcə də COP və s. keçirir. Təbiətə qarşı öz əməllərimizlə bizim səhv etmək haqqımız yoxdur. Axı insan təbiəti sevmək üçün yaranmışdır.



Karl Linney VƏ FLORA SAATI

Sevimli dostlar, heyvan və bitki dünyasının bütün təsnifatını Karl Linneyin icad etdiyini bilirsinizmi? Yox?.. İndi biləcəksiniz. Çiçək saati yetişdirmək fikri böyük botanikə anidən gəlmədi. O, 15 il ərzində Uppsala universitet bağçasında çiçəkləri müşahidə edib. Əvvəlcə alim güllərin necə və niyə açıldığı ilə maraqlanırdı. Bu müşahidələr zamanı Linnaeus bəzi bitkilərin günün müəyyən saatlarında açılib bağlandığını görür. O, hətta 46 belə bitkinin siyahısını tərtib edir. Canlı saat yaratmaq ideyası Linney üçün qeyri-adi və maraqlı görünürdü.



LINNAEUS NƏBATAT BAĞI

Bu gözəl, bir o qədər də maraqlı kəşfin tarixi belə başlanır. Uppsalada, Karl Linnaeusun ev-muzeyinin yanında bağ vardı. Evin istənilən pəncərəsindən görünən bu bağda çiçəklər günəşi izləmək üçün taqlarını çevirərək vaxtı göstərirdi. Bu saat yalnız günəşli havada işləyirdi. Linnaeus üçün həyatında mühüm dəyişikliyə səbəb olan ilk bağ Karlın atasının bütün boş vaxtlarını keçirdiyi atasının bağı idi. Burada həm ekzotik, həm yerli, dekorativ və ən çox yayılmış ağaclar, otlar vardı. Bu bağça əyalətin ən yaxşılarından hesab olunurdu.

Balaca Karl həyatının ilk günlərindən bağda, bitkilər arasında böyüdü. Uşaq böyüyəndə ata bağçasında oğlu üçün bir neçə çarpayı ayırdı, orada meşədə və ya tarlada onun diqqətini çəkən bitkilər əkdirdi. Linnaeusun həyatında ikinci ən əhəmiyyətli bağ, Haarlem (Hollandiya) yaxınlığındakı Hartekampdakı bağı idi. Bağda həm də, ekzotik heyvanlar var idi. Linnaeus yazırdı ki, istixanaları dolduran bitkilərin müxtəlifliyinə heyran idi. Üçüncüsü əlamətdar bağ isə Afrikadan gələn bitkilərdir. Dördüncüsü orxideya və Amerika bitkilərini əhatə edirdi. Bu bağda qurudulmuş bitki kolleksiyası olan muzey və elmi kitabxana var idi. Linnaeus daha əvvəl belə bir şey görmədiyini qeyd etmişdi. Bir gün İngiltərə kralı da Linnaeusun işi ilə tanış oldu və bağda Linnaeusun üsulu ilə bitkilər düzəltdi.

Beləliklə, Linnaeus Uppsala Universitetində professor olduqdan sonra hələ tələbəlik



İlk Flora saati 1748-ci ildə yaradılıb. Alim açılış deyərək bitkiləri gün ərzində bir-birinin ardınca dairəvi çiçək yatağına əkir. Carl Linnaeus çiçəklərdən istifadə edərək vaxtı deməkdə belə bir məharət əldə etdi.

Bu, ərazidə saat hazırlayarkən nəzərə alınmalı olan ilk şeydir. Carl Linnaeus dekorativ günəş saatını qurarkən, çiçəklərin bioritmləri və düzülüşü üçün zəruri olan hava şəraitini nəzərə aldı, çünki bitkilər müxtəlif zonalarda fərqli davranışa bilər, buna görə də onun üçün optimal hava şəraitini seçmək vacibdir. Dairədəki torpaq və gübrələmə, işıqlandırma və rütubət nəzərə alınır. Bunu etmək üçün, dairəvi bir sahədə onlara uyğunlaşmaq üçün ərazini və çiçək bitkilərinə olan tələbləri öyrənməlisiniz.

illərindən heç vaxt bərpa olunmayan universitet bağını bərpa etməyə başladı. Bununla belə, o yalnız bağı bərpa etmək deyil, ilk növbədə, ekzotik bitki kolleksiyalarını genişləndirmək vəzifəsini öz boynuna götürdü. Linnaeusun bağında altı il işlədikdən sonra 500 yerli bitki və 1100 ekzotik flora toplandı. O dövrdə bu kolleksiya kifayət qədər zəngin hesab olunurdu. Linnaeus öz bağında bir çox ölkədən gələn bitkiləri sınaqdan keçirdi. O, hibridlər yetişdirdi və bir çox uzaq, bir-birinə bənzəməyən növləri bir araya gətirdi. Hollandiya və fransız botanikləri Linnaeus toxumlarını bağlarından Uppsalaya göndərdilər.

Dostlar, onu da qeyd edək ki, Karl Linney soyadını qeyri-adi bir şəkildə aldı.

1965-ci ildən bəri İsveçin pul vahidi askinaslarında sağ əlində zanbağı çiçəyi tutan parikli adamın şəkli əks olunub. Bu, dünyaca məşhur həkim və təbiətşünas Karl Linneydir.



Məsələ burasındadır ki, atası aşağı sosial təbəqəyə mənsub olduğundan onun və ailəsinin soyadı olmayıb. Universitetə daxil olarkən Karl özü onu seçdi. Bir neçə əsr ərzində əcdadları böyük üç gövdəli cökə ağacı yetişdirdilər və Karl soyadını bununla əlaqələndirdi. Linnaeus isveç dilindən Linden sözünün latın dilinə tərcüməsidir.

Surikatlar

GÜNƏŞ MƏLƏKLƏRİ



Zooklub

Afrikanın bəzi hissələrində yaşayan surikatlar çaqqal və şahin kimi yırtıcılara qarşı həmişə diqqətlidir. Bu ağıllı varlıqlar keşik çəkmək və dayəlik etmək kimi işləri qrup üzvləri ilə növbələşərək görürlər. Hər bir iş qrup halında çalışmaqla yerinə yetirilir.

HƏYƏCAN SİQNALI

Surikat dəstəsinin keşikçiləri daim ətrafı seyr edirlər. Arxa ayaqları üzərində duraraq başlarını dik qaldırır baxır, ətrafı dinşəyirlər. Təhlükə səmada süzən quş, ya da otların arasındakı ilan ola bilər. Bəlkə də, kolların arasından onları vəhşi pişik izləyir.

Qəfildən otların üzərindən bir kölgə keçir. Keşikçilərdən biri zil səslə fit verir və bütün dəstə yuvaya doğru cumur. Onların hamısı girişdəki təhlükəsiz yerdə yaxınlaşan təhlükəni görmək üçün səmaya baxır. Surikatların evi olan tunellərin üzərindən bir qartal uçub keçir. Lakin qartal bir kilometr uzaqdadır və bu gün onu Surikatlar maraqlandırmır.

Həyəcan siqnalının müəyyən bir anlamı olub-olmadığını öyrənmək üçün tədqiqatçılar keşikçinin nə gördüyünə və dəstənin onun həyəcan siqnalına necə reaksiya verdiyinə nəzər salırlar. Həmçinin həyəcan siqnalını mikrofonla yazırlar. Tədqiqatçılar müxtəlif siqnalların mənasını öyrənmək üçün onları lentə alırlar. Siqnallardan biri "Ehtiyatlı olun, havada təhlükə var!", digəri isə "Ehtiyatlı olun, yerdə təhlükə var!" mənasını daşıya bilər".



Bədənlerini isti saxlamaq üçün surikatlar tez-tez bir-birinə sığınır.

ÖHDƏLİKLƏRİ

Dəstədəki hər Surikatın öz işi var. Bəziləri ac körpələr üçün yem tapır. Digərləri cavan Surikatlara qırxayaq, böcək və əqrəb kimi şikarları necə tutmağı öyrədir. Amma heç də Surikatların hamısı torpaq eşmir. Biri yuvada qalıb körpələrə dayəlik edir. Çöldə, torpaq qalağının üstündə duran isə dəstənin ilk müdafiə xətti – keşikçisidir.

Düşmən yaxınlaşdıqda, surikatlar arxa ayaqları üzərində dayanır, çiyin-çiyinə sıxılır və döyüşkən quyruqlarını qaldırırlar. Düşmən bu mənzərədən qorxmursa, o zaman onlar özləri hücum keçirlər.

Ağacları və kolları sevmirlər, lakin dağlıq ərazilərdə məskunlaşa bilirlər, kiçik qaya mağaralarında yaşayırlar.

BAX, DİNLƏ, TƏKRARLA

Qartal uçub gedəndən sonra bütün dəstə qida axtarmaq üçün yuvadan çıxır. İndi bir az sakitləşsələr də, ehtiyatı əldən buraxmırlar. Keşikçilər növbəni dəyişəndə dəstə üzvlərindən bəziləri donquldanırlar. Hal-hazırda yaxınlıqda heç bir təhlükə yoxdur.

Bir neçə Surikat kol yaxınlığında torpağı eşir. Qəfildən həyəcan siqnalı eşidilir və hamısı diqqət kəsilir. Onlar təhlükənin yerdən gəldiyini bildirən həyəcan siqnalına doğru qaçır. Kolun digər tərəfində təhlükəli ola biləcək qərribə məxluq var. Təhlükəsizliyə əməl edən dəstə yuvaya qayıdır. Bir neçə cəsur Surikat, lazım olarsa evi qorumaq üçün yuvanın ağzında ayıq-sayıq dayanır.

Bu, tədqiqatçıların "Yerdən təhlükə!" həyəcanını bildirən səsgücləndiricisi idi. Surikatlar sanki yırtıcı görmüş kimi hərəkət etmişdi. Bu o deməkdir ki, Surikatlar müxtəlif siqnalların nə mənə daşdığını anlayır. Tədqiqatçılar "yalançı çoban" olmaqdan çəkinməlidirlər, çünki Surikatlar bu siqnallara əhəmiyyət verməməyi öyrənəcək. Bu isə əsl yırtıcının gəldiyi zaman təhlükəli ola bilər.



YENİDƏN YUVADA

Gün yavaş-yavaş əyilir və Surikat ailəsi evə dönür. Ailə başçısı hər kəsi sırada saxlayır. Çöldə yemləndikdən sonra körpələrə baxmaq indi bu dişinin növbəsidir. O yaxınlaşdıqda böyük balalardan biri yolundan çəkilmir. Dominant diş qəzəblə mırıldayır. Bala yuxarı baxır, sonra başını aşağı əyərək sanki "bağışla, bağışla, bağışla" deyirmiş kimi yüksək səslə cikkildəyir.

Daha sonra yaxınlaşan bir Surikat hamının diqqətini cəlb edir. Görəsən, bu, onların ərazisinə soxulmaq istəyən yad Surikatdır? Gələn Surikat cikkildəyir və hamısı rahat nəfəs alır. Səsindən yeni gələnin öz ailələrindən olduğunu anlayırlar. Onun iyi də bunu sübut edir.



Surikatların gözləri-
Snin ətrafındakı qara
kölgələr günəş şüası-
nın onların gözlərinə
təsirinin qarşısını alır.



Salam, mənim adım Kumeylidir

Mənim 7 yaşı var, Bakıda doğulmuşam, hazırda isə İsveçdə yaşayıram. İsveçin təbiəti də doğma Azərbaycanımız qədər gözəl və ecaskardır. Hələ kiçik yaşlarımdan təbiəti, heyvanları çox sevirəm. Onlar mənim dostlarımdır və mən onların qayğısına qalmaq üçün çox vaxt sərf edirəm. Heyvanların mənim üçün niyə bu qədər xüsusi olduğunu sizinlə də bölüşmək istəyirəm.

Mənim təbiət və canlılara olan sevgim uşaqlıqdan, anamın mənə əlimdən tutaraq ilk dəfə F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasına apardığı gündən başladı. Dostlar, heç bilsiniz orada nə qədər kitab var? O zamanlar mən balaca idim və heç oxumağı da bacarmırdım. Anam mənə oradan şəkilli kitablar gətirmişdi. Mən heyvanları ilk dəfə o kitablardan tanıdım. Kitabxanaçı xala və anam kitabları mənə oxuduqca mən

nim heyvanlara marağım, daha sonra isə sevgim artdı. Oranın sevimli abunəçisi olduğum üçün mənə kitab da bağışlamışdılar. O kitab atlarla bağlı maraqlı bir kitab idi. Çox sevinmişdim...

Hazırda mən atçılıqla məşğul oluram və at sürməyi çox sevirəm. Atımın adı Lunadır. Hər həftə Lunaya qulluq etdiyim atçılıq mərkəzinə gedirəm. Onu fırçalayıram, dırnaqlarını təmizləyirəm, yemləyirəm. Ən çox bəyəndiyim isə çəmənliklərdə Luna ilə çapmaqdır. Luna çox ağıllı, əzəmətli və mehriban atdır. Luna ilə qurduğum bağ mənə həm fiziki, həm də emosional güc verir və mən həmişə birlikdə keçirəcəyimiz vaxtı səbirsizliklə gözləyirəm. At sürmək təbiətlə təmasda olmağın ən yaxşı yollarından biridir.

Evdə isə içərisində bir neçə balıq olan akvariumum var. Mənim qızıl balıqlarım, guppies və hətta döyüşən balığım var. Balıqlarımın öz adları da var: Fred, Freddy... Onların rəngləri çox gözəldir. Hər gün balıqlara yem vermək, akvariumlarını təmizləmək günümün ən gözəl anlarından biridir. Balıqların üzduyünü seyr etməyi və davranışlarını kəşf etməyi sevirəm.

Məktəbdə Karamel adlı çox şirin, çox yumşaq bir dovşan, Kokot və Mia adında isə iki toyuqlarımız var. Sınıf yoldaşlarımla biz onların qayğısına qalırıq. Karamelə yerkökü, toyuqlara isə toxum veririk. Ko-



kot və Mianı çox sevirəm, çünki onlar bizim toplayıb yeyə biləcəyimiz yumurta qoyurlar. Heyvanların necə yaşadıklarını və bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olduqlarını görmək çox heyvətamizdir. Bilirsiniz, məktəbdə heyvanlarla vaxt keçirmək necə gözəldir?! Onların da ehtiyaclarını başa düşmək, onlara qulluq etmək... İsveçdə itlərin şagirdlərin həyatında necə mühüm rol oynadığından xəbəriniz yəqin ki, var. Bəzi məktəblərdə itlər sinifə gətirilir və çox vaxt uşaqlarla qalır. Onlar şagirdlərin daha sakit və daha az stres hiss etməsinə kömək edir, əyləncə və rahatlıq gətirirlər. İtlər çox sakit, mehriban yoldaşlardır və onlar məktəbi şagirdlər üçün daha da əyləncəli edirlər.

Heyvanlara olan sevgim sadəcə onlarla vaxt keçirməklə məhdudlaşmır. Onların yaşamaq hüququna hörmət etmək və qorumaq da çox vacibdir. Heyvanları sevmək bütün təbiəti və canlıları sevmək deməkdir. Ona görə də onlara yaxşı qulluq etmək və qorumaq üçün əlimizdən gələni etməliyik.

Heyvanlar mənim üçün çox önəmlidir. Onlar mənə məsuliyyət, qayğı, sevgi və xeyirxahlıq öyrədirlər. Bir gün mən baytar olmaq istərdim ki, daha çox heyvana kömək edim. Heyvanlar həyatımı daha da əyləncəli edir və mən onların qayğısına qala bildiyim üçün xoşbəxtəm. Təbiətdə olan canlılara sevgim haqqında oxuduğunuz üçün təşəkkür edirəm. Ümid edirəm bundan zövq aldınız.

KUMEYL MƏMMƏDSOY
P2 sinif şagirdi, Torups skola, İsveç



TƏBİƏT İNCƏSƏNƏTDƏ



Dəniz Bəhruzlu
10 yaş



Ülkər Qarayeva
10 yaş

Quş səsi olmasaydı,
təbiət lal-kar olardı.
Quş aləmi təbiətin ən
canlı poetik hissəsidir.
Quşsuz təbiət mizrab-
sız tara bənzər".

Hasan Əliyev

Emiliya Abdullayeva
7 yaş



Sevda Məmmədli
9 yaş



Təbiət – incəsənətin əbədi
nümunəsi, insan isə təbiətin
ən mükəmməl əsəridir.

Vissarion Belinski



Rasim Abdullayev
6 yaş



Rasim Abdullayev
6 yaş



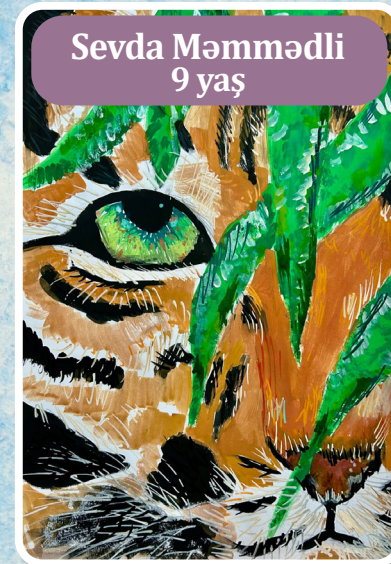
Əsmə Həsənzadə
10 yaş



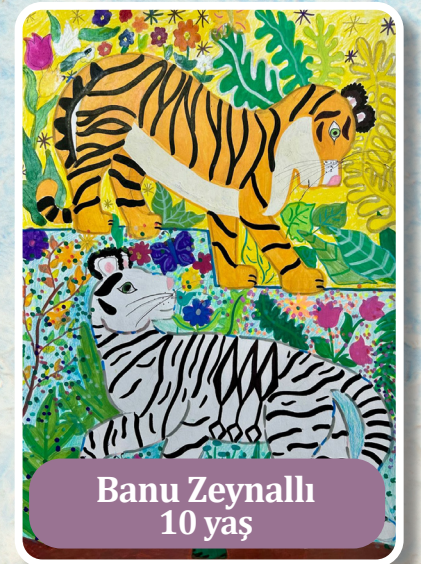
3 nömrəli UĞİM-nin təsviri sənət və dizayn dərnəyinin
rəhbəri Nərmən Abdullayevanın şagirdlərinin rəngarəng
rəsm işləri ilə sizi tanış etmək istəyirik.



Zəhra Nədiyeva
11 yaş



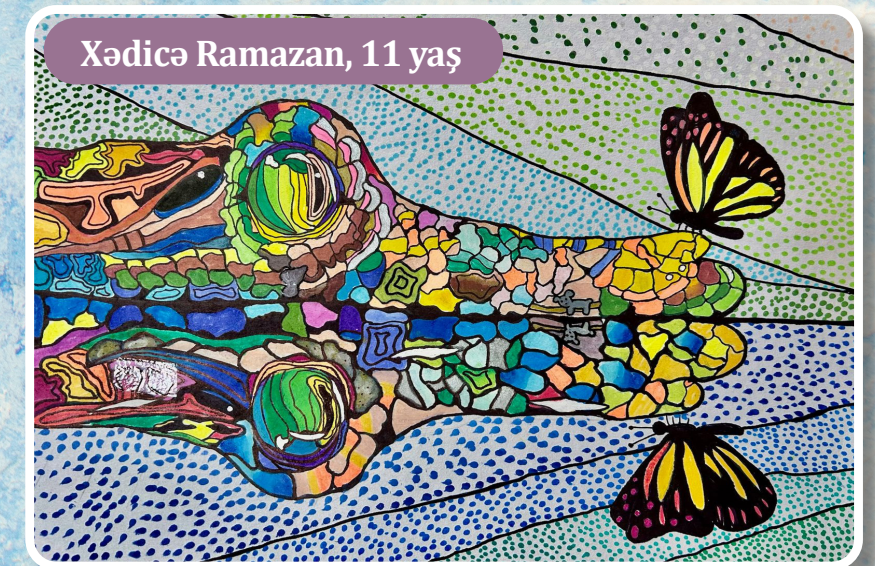
Sevda Məmmədli
9 yaş



Banu Zeynallı
10 yaş



İnci Mirzəyeva
10 yaş



Xədicə Ramazan, 11 yaş



Ayaq izi

Yaşadığınız dünyada hər bir insan öz izini qoyur. Bu izləri doldur.

pozitiv

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

mənfi

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Bəs sən yer üzündə hansı izi buraxmaq istəyirsən?

.....

.....

.....

İçməli SU MƏNBƏLƏRİ

1. İstinad üçün şəkilləri sözlərlə işarələ.
2. Sevdiyin rənglə içməli su mənbələrini dairəyə al.

İstinad üçün sözlər: çay, dəniz, göl, yağış, bataqlıq, gölməçə, fəvvarə, quyu.



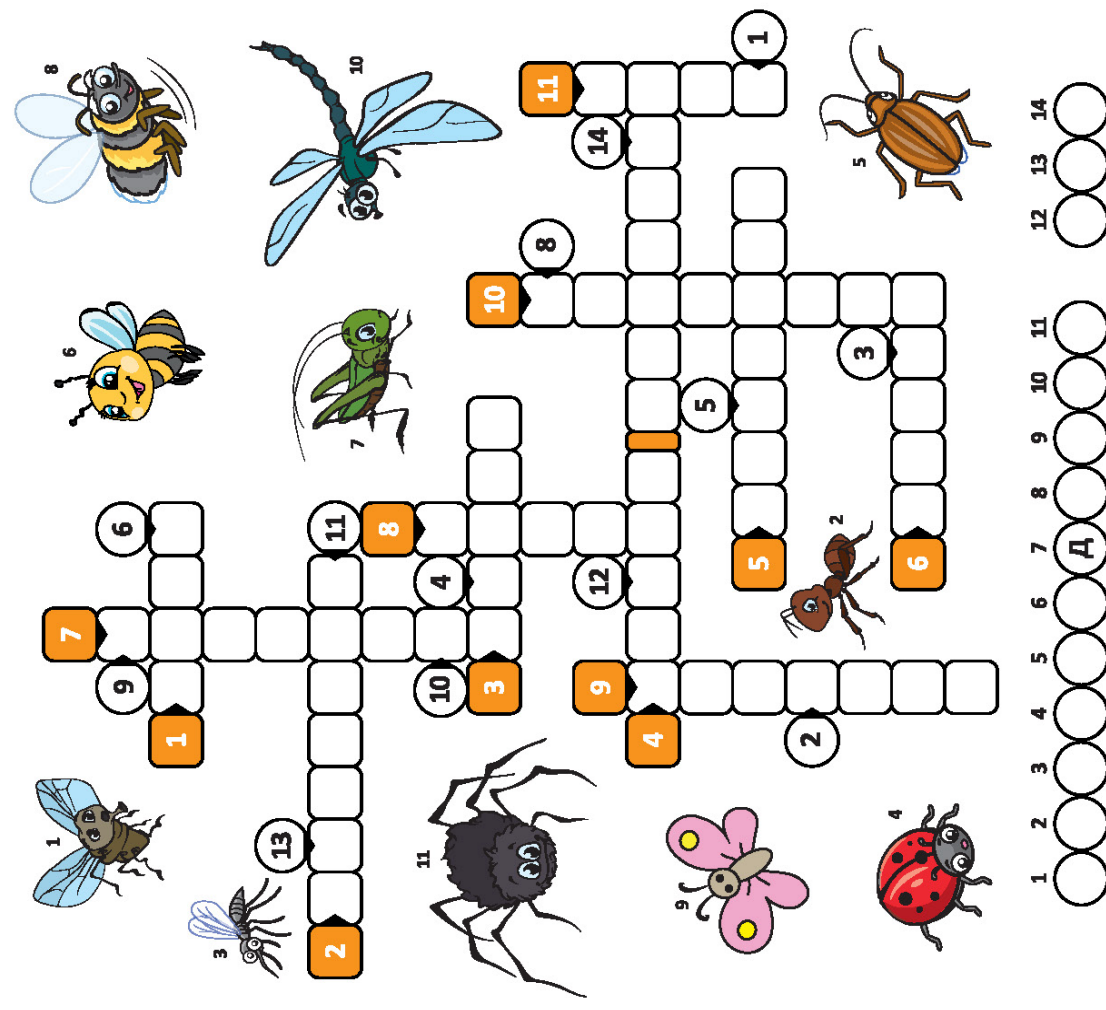
ÇEŞİDLƏMƏ STANSİYASI

Zibilləri hansı konteynerə atacaqsan?

müddəti bitmiş tabletlər	tibbi maska	çatlamış güldən
şüşə	nəm salfet	çatlamış güldən
qırıq lego kerpic	qəzet	çatlamış güldən
alış qəbz	yazmayan qələm	çatlamış güldən
plastik	karton qutu	çatlamış güldən
plastik	enerjiyə qənaət edən lampa	çatlamış güldən
plastik	batareya	çatlamış güldən
plastik	hava şarı	çatlamış güldən
plastik	dondurma qablaşdırması	çatlamış güldən

НАСЕКОМЫЕ

Посмотри на картинки и впиши названия насекомых в соответствующие клетки кроссворда.



Впиши буквы и узнай название зашифрованного насекомого.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

.....



Yarpaqların valsı

Təbiətin gözəlliyindən zövq alırsınızmı? Elə isə təmiz havada nəfəs alaraq müxtəlif təbii materiallar toplayın. Quru yarpaqlar bütün növ herbarilər və tətbiqlər üçün əla materialdır. Formaların və rənglərin müxtəlifliyi təxəyyülünüzdə sərbəstlik verməyə və süjetlər üçün bir çox variant təklif etməyə imkan verir. Əlbəttə ki, buna diqqətlə hazırlaşmalısınız. Bunun üçün toplanmış yarpaqlardan ən hamar, təmiz və gözəl yarpaqları seçməlisiniz. Sonra onları qalın bir kitabın vərəqləri arasında yerləşdirmək lazımdır ki, yarpaqlar düzləşsin və qurusun. Hazır quru yarpaqlar kağız və ya karton səthinə yaxşı uyğunlaşacaq və yapışqanla yapışacaq.

Yaradıcılıqlarınızı gözləyirəm!



Bu fəaliyyət uşaqlar üçün əyləncəlidir, çünki onlar gözəl kiçik həyat parçaları tapmaq üçün təbiətdə "xəzinə ovuna" çıxırlar. Təxəyyüllərini istifadə edərək həşərat və canlılar yaratmaq üçün tapdıqları əşyalardan istifadə edə bilirlər.

Təbiət gəzintisinə çıxın və gördüyünüz hər şeydən nümunələr toplayın!

